

Виховання безпечної поведінки дітей з раннього віку.

Дошкільний вік — найважливіший період, коли формується людська особистість і закладаються міцні основи досвіду життєдіяльності, здорового способу життя. Одне з найважливіших завдань дорослого у цей період — прищеплювати дітям навички безпечної поведінки в ситуаціях, у яких існує ймовірність отримання травми. Необхідно створювати педагогічні умови для ознайомлення дітей з різними видами небезпеки.

Процес опанування дитиною необхідних знань та вмінь, що забезпечують змістовну й безпечну життєдіяльність у довкіллі, розпочинається в ранньому віці.

Вікові особливості малюків як потенційні небезпеки

Актуальність проблеми виховання безпечної поведінки малюків у соціальному середовищі пов'язана з такими віковими особливостями розвитку, як:

- підвищена рухова активність;
- зростання самостійності;
- інтерес до всього нового;
- повна довіра до всіх і всього, що навколо;
- відсутність відчуття небезпеки.

Фізичні можливості дворічних дітей та природна жага до пізнання навколишнього світу можуть дуже швидко призвести до біди. Адже діти раннього віку ще не розуміють, що для них безпечно, а що ні. У своїх вчинках вони керуються не розумінням того, що треба, можна, добре, а тим, чого хочеться, що цікаво, приємно. Саме тому на дорослих покладена велика відповідальність. Мета педагогів — зберегти життя і здоров'я малюків та озброїти їх навичками безпечної поведінки в довкіллі

На третьому році життя діти прагнуть бути самостійними. Вони усвідомлюють, що дорослий є організатором спільних дій та помічником. Він дає оцінку поведінці, навчає перших правил, основ взаємодії зі знайомими та незнайомими людьми. У цьому віці в дітей активно розвиваються моральні почуття, вони демонструють готовність гратися з однолітками, спілкуватися з ними. З огляду на ці особливості малюків ми і будуємо свою роботу щодо організації їх безпечної життєдіяльності та формування у них власного досвіду безпечної поведінки.

Методи і прийоми навчання малюків безпечної поведінки

Із перших днів відвідування дітьми дитячого садка, ознайомлюючи їх із груповими приміщеннями, територією, ми пояснюємо їм, що безпечно, а що — ні. Для цього використовуємо численні методи й прийоми, зокрема:

- пояснення;
- нагадування;
- бесіда;
- розглядання ілюстрацій;
- ігрові ситуації;
- рольові та дидактичні ігри й вправи;
- спостереження;

- художнє слово тощо.

Організуючи заняття, режимні моменти, дозвілля дітей упродовж дня, спрямовуємо їх поведінку, прищеплюємо корисні навички, навчаємо адекватно сприймати навколишній світ. Для пояснення дітям правил і норм поведінки використовуємо художнє слово: віршики, потішки, примовлянки, короткі казки та оповідання.

Навчаючи дітей, ми широко використовуємо їхнє бажання бути схожими на дорослих, наслідувати їх. Тож одним з основних прийомів формування безпечної поведінки у наших вихованців є приклад значимих для них дорослих — вихователів і батьків, із якими ми тісно співпрацюємо.

Для активізації закріплення навичок у дітей у своїй роботі ми віддаємо перевагу створенню ігрових ситуацій, формулюванню запитань до дітей, застосовуємо метод бесіди. Випадки дитячого травматизму спонукають до систематичної роботи з малюками для вироблення в їхній свідомості стереотипів безпечної поведінки в різних ситуаціях та навичок користування предметами й речами. Для того щоб не позбавляти дітей права на самостійні дії, навчаємо їх правил поведінки в середовищі групової кімнати.

Предметне середовище як чинник безпеки життєдіяльності

Аби забезпечити безпечне перебування дітей у групових приміщеннях, усі застіжки на господарчих шафах, дверях туалетної кімнати, роздягальні розміщуємо значно вище зросту дитини та систематично перевіряємо, щоб вони були в робочому стані.

Провідною діяльністю дітей третього року життя є предметно-маніпулятивна. А найліпше стимулює таку діяльність відповідно організоване предметно-ігрове розвивальне середовище. Тому ми постійно піклуємося про його динамічну зміну, організацію цікавих і змістовних занять, ігор із предметами побуту та їх ігровими замінниками. При цьому постійно пильнуємо, щоб його наповнення було безпечним. Ретельно добираючи іграшки та ігрове обладнання, стежимо, щоб вони відповідали стандартам якості, були виготовлені з екологічно безпечних матеріалів, відповідали віку та розвитку дітей. Усі іграшки легкі та прості у використанні, зручно розміщені в ігрових осередках не вище рівня очей дітей.

Самостійність та дисциплінованість — гаранті безпеки

Самостійність та дисциплінованість є певними гарантами безпеки малюків. Тож вихованню цих якостей ми приділяємо належну увагу. Насамперед навчаємо дітей самообслуговування, формуємо в них культурно-гігієнічні навички.

Дисциплінованість насамперед передбачає здатність до самоконтролю, яка в ранньому віці ще лиш починає розвиватись. Ефективна дисципліна — це збалансованість між потребою дитини в самостійності та необхідністю дотримуватися певних обмежень. Розвиваючи в дітей дисциплінованість, ми скеровуємо їхню поведінку, поступово зменшуючи ступінь свого контролю і даючи дітям змогу самостійно керувати власною поведінкою. Демонстрування довіри

дітям і визнання їхніх можливостей веде до зростання в них самоповаги й упевненості в собі. А коли діти задоволені собою і взаєминами з іншими людьми, вони більше підготовлені слухати й учитися.

Очікування й вимоги дорослого щодо дисципліни мають відповідати віку та рівню розвитку дитини, тобто тому, що вона здатна робити й розуміти.

Практичне ознайомлення дітей із правилами безпечної поведінки

Реалізуючи завдання соціально-морального розвитку малюків, ми значну увагу приділяємо формуванню в їхній свідомості понять «добре» — «погано», розвиваємо вміння слухати й чути дорослого. Для формування у дітей навичок безпечної поведінки створюємо ігрові проблемні ситуації (див. Додаток). При цьому головними прийомами формування навичок безпечної поведінки у малюків є вправляння та навчання правил доцільних дій у процесі всіх видів життєдіяльності.

Робота з організації безпеки життєдіяльності малюків передбачає формування у них культурно-гігієнічних навичок, зокрема ми навчаємо дітей правил поведінки за столом, як-от:

- не залазити руками в тарілку чи чашку іншої дитини;
- не брати до рота предмети;
- не смоктати пальці;
- не гризти нігті.

Під час їжі нагадуємо дітям, що чашку потрібно тримати за вушко, ложку – у правій руці (шульзі — у лівій), нахилити тарілку правильно у протилежний від себе бік, щоб не облитися самому та не облити іншу дитину, тощо.

Навчаємо дітей, як правильно сидіти на стільчику: спина дитини притулена до спинки стільчика, обидві ніжки торкаються підлоги. Допомагаємо кожній дитині прийняти правильну позу під час сидіння на стільчику за столом.

Під час роботи з роздатковими матеріалами на заняттях навчаємо дітей:

- не брати предмети до рота;
- не простягати предмети до очей, вуха сусіда.

Враховуючи вікові особливості дітей раннього віку, сприймання світу завдяки всім аналізаторам, зокрема й смаковим, під час роботи на заняттях з ліплення віддаємо перевагу використанню екологічно чистих матеріалів (глини, солоного тіста тощо). При цьому щоразу нагадуємо дітям, що брати глину чи тісто до рота не слід.

Під час ігрової діяльності навчаємо дітей:

- ідучи з іграшкою, дивитися під ноги, щоб не перечепитися;
- не розкидати іграшки, після гри збирати їх;
- класти іграшки після гри у відведене для них місце;
- не кидати іграшки в дітей;
- ділитись іграшками, не забирати їх у інших дітей;
- не битися, не штовхатися, нікого не ображати;
- не підходити близько до конячки-гойдалки, нічого не діставати з-під неї, коли хтось із дітей гойдається;
- не штовхати дитину, яка гойдається, аби вона не впала, дочекатися своєї черги

У туалетній кімнаті нагадуємо дітям про правила поводження з горщиком:

- не соватись на горщиках;
- не підкладати пальці під горщик;
- не підніматися разом з горщиком.

В умивальній кімнаті, під час миття рук, навчаємо дітей правил користування милом, водою:

- не брати мило до рота;
- не розбризкувати воду, бо можна послизнутись і впасти.

Коли діти готуються до сну, нагадуємо правила поведінки у спальній кімнаті:

- не ставати в ліжку на повний зріст;
- не стрибати в ліжку;
- не засовувати ноги між прутиками в ліжку.

Виховуючи в дітей безпечну поведінку, слід дотримуватися почуття міри. Необхідно враховувати особливості дитячої психіки, її підвищену вразливість. Неприпустиме застосування так званої «шокової терапії» з акцентуванням уваги на страшних наслідках надзвичайних ситуацій. Такий підхід може травмувати психіку дітей і в майбутньому вплинути на їхній психічний стан і поведінку. Розширення уявлень дитини про небезпечність довкілля має відбуватися не лише на інформаційному рівні, а й зачіпати емоційно-чуттєву і поведінкову сфери.

Під час прогулянки закріплюємо в дітей такі правила поведінки:

- не брати до рота пісок, землю, траву, листя;
- не простягати до очей гілки дерева, палички;
- не обсипати піском інших дітей.

У зимовий період нагадуємо дітям, що не можна:

- брати до рота сніг, їсти його;
- лизати бурульки;
- підходити до даху, з якого звисають бурульки

Зустрічаючи на подвір'ї тварин, скажімо, kota чи собаку, підводимо дітей до розуміння того, що контакти з тваринами можуть бути небезпечними. Тож поводитися з ними слід обачно:

- не підходити близько до тварин, не робити різких рухів, бо вони можуть укусити чи подряпати;
- не гладити й не брати на руки безпритульних тварин, бо вони можуть переносити різні інфекційні захворювання;
- не злити тварин, не дратувати їх, не завдавати їм болю.

Правила поводження з однолітками

Розповідь вихователя:

«До садочка прийшов хлопчик Дмитрик. Із перших днів перебування в садочку Дмитрик ображав діток. А одного разу він захотів іграшку, якою грався в цей час Костя. Він підійшов до Кості і став забирати іграшку, штовхнув його, Костя заплакав».

Бесіда з дітьми:

- Чому заплакав Костя? (Йому стало боляче, образився на Дмитрика через те, що той забрав іграшку.)

- Чи можна ображати дітей, забирати іграшки? (Не можна.)
- А як потрібно вчинити, коли хочеш іграшку, якою хтось наразі грається? (Потрібно ввічливо попросити.)

Правила поведінки під час прогулянки

Лялька Рая хворіє, у неї болять очки.

- Чому? — Потрапив пісочок до очей, вони печуть і сльозяться.

Закріплюємо правила поведінки: чому не можна сипати пісок одне на одного?

(Пісок може потрапити в очі, буде боляче й неприємно.)

Правила поведінки під час прогулянки у зимовий період

У Незнайка заболіло горлечко, у нього ангіна.

- Чому? — Незнайко смоктав бурульку.

Наслідки: тепер він не ходить до садочка, натомість лежить у ліжку та вживає гіркі ліки.

Правила безпечної поведінки з тваринами

Ліпимо з тіста колобка, проводимо кігтями іграшкової кішки по тісту.

- Що з'явилося на колобку? — Подряпинки.
- Чим подряпала кішка колобка? — Гострими кігтиками.

Розучування з дітьми віршика Катерини Перелісної:

Не тягни kota за вуса —

Котик сердиться, укусить.

І за лапку не хапай,

Бо подряпа — так і знай.

Правила поведінки з гострими предметами

Лялька Зоя була дуже неслухняною. Вона крадькома від мами взяла ножиці — хотіла сама зрізати собі нігті на ручках. Зрізуючи нігтика, порізала пальчик. Ой, як їй боляче!

У неї болить пальчик! Іде кров. Хто винен у тому, що лялька Зоя порізала пальчик?

- Чому у ляльки болить пальчик? — Взяла без дозволу гострий предмет — ножиці.
- Що ж тепер слід зробити? — Допомогти ляльці Зої.
- Як допомогти? — Обробити ранку.
Діти допомагають: мажуть пальчик зеленкою, бинтують ручку.
- Скоро у ляльки Зої заживе пальчик, але поки що буде боліти.

Обговорюємо з дітьми, які ще гострі предмети і чому не можна брати дітям до рук (ніж, молоток, ножиці, голки тощо).

Правила особистої гігієни

Лялька Ліна захворіла. У неї болить животик.

- Чому? — Не помила ручки перед їжею, з'їла брудне яблучко.

Наслідок: через брудні руки в животик потрапили мікроби, тому животик і заболів.

Повторюємо з дітьми правила особистої гігієни, нехтування якими може призвести до інфекційних захворювань.

